

FEMINISMO GALEGO CAMBIOS SOCIAIS E DEREITOS DAS MULLERES

Exposición organizada pola
FUNDACIÓN GALIZA SEMPRE / 2009-2010

1975

A ONU declarou en 1975 o Ano Internacional da Muller e en México levouse a cabo a I Conferencia Mundial sobre a Muller

1976

O asociacionismo feminista cobra un grande impulso na transición

1800...

As galegas Concepción Arenal e Emilia Pardo Bazán foron pioneiras reivindicando o acceso das mulleres á educación

Rosalía de Castro rachou, na súa vida e obra literaria, co arquetipo de muller romántica

1931

A II República proclama o Sufraxio Universal

1936

O golpe de 1936 orixinou un brutal proceso de represión física e psíquica contra as mulleres

1945

Unha lei franquista de 1945 determinaba que “por razóns morais e de eficacia pedagóxica” nenos e nenas debían de estar separados na escola

1983

A legalización da interrupción voluntaria do embarazo foi un obxectivo fundamental do movemento feminista

1990

A realidade social dista moito de achegarse a unha situación equitativa entre homes e mulleres

1901

En 1901 licenciouse a primeira muller na Universidade de Santiago de Compostela

1961

Até 1961 un home podía dar morte ou lesionar a súa esposa se fose sorprendida cometendo adulterio

2000...

Novos tempos, novos recursos para a loita feminista

As precursoras

A Revolución Francesa, a finais do século XVIII, asestou un duro golpe aos principios que imperaban no Antigo Réxime e deu lugar á apertura de novos horizontes políticos, económicos e sociais no mundo occidental. Porén, estas mudanzas excluiron as mulleres e perpetuaron esa dupla legalidade que as separaba dos espazos de decisión política.

Mais houbo quen tivo a determinación de dar pasos para denunciar esta situación e evidenciar a progresiva toma de conciencia por parte dalgunhas mulleres de pertencer á outra metade de poboación excluída dos dereitos atribuídos á cidadanía. Olympia de Gouges e Mary Wollstonecraft foron clave neste labor, grazas á publicación dos seus textos Declaración dos dereitos da muller e da cidadanía (1791) e Vindicación dos dereitos da muller (1792), respectivamente.

Seguindo o seu exemplo, a parisiense Flora Tristán dedicou unha parte dos seus escritos á análise das duras condicións de vida das operarias industriais da primeira metade do século XIX. De igual xeito, tamén comezaron a escoitarse voces clamando pola eliminación das barreiras educativas impostas ás mulleres, o que fixo posíbel que en 1840 xurdiran escolas e universidades femininas en distintos países europeos.

Neste camiño, as galegas Concepción Arenal e Emilia Pardo Bazán foron pioneiras no Estado español, reivindicando o acceso das mulleres á educación como primeiro paso para elevar a súa dignidade e mellorar a súa condición social.

Outra muller precursora foi Rosalía de Castro, que exerceu de artista nun mundo dominado por varóns e rachou, na súa vida e obra literaria, co arquetipo de muller romántica. Rosalía denunciou coa súa pluma as inxustizas que sometían á nosa nación e puxo de manifesto a miseria e aldraxe que afectaban dun xeito especial ás mulleres galegas.

Tamén tería unha importante repercusión pública a monfortina Juana de Vega, de pensamento liberal e asidua dos ambientes progresistas nos que se movían destacadas figuras decimonónicas como o Capitán Solís, alzado en armas contra o centralismo en 1846.

O avance do sufraxismo

No século XIX, a mediados do século, foi cando xurdiron no mundo occidental as primeiras organizacións en defensa do dereito ao sufraxio feminino. As pioneiras foron as mulleres inglesas, que en 1866 fundaron baixo a dirección de Millicent Fawcett o *National Union of Women's Suffrage Societies*, e as estadounidenses, que en 1869 crearon a *National Woman Suffrage Association* grazas a Susan Anthony e Elisabeth Candi, sendo esta última unha das líderes en 1848 da Convención de *Seneca Falls*, na que se denunciaron as inxustizas e vexacións sufridas polas mulleres ao longo da historia.

No Estado español, a primeira manifestación feminina que saíu á rúa en petición do dereito ao voto para a muller produciuse no contexto do bienio progresista (1854-1856), coincidindo cunha etapa na que afloraron toda unha serie de reivindicacións da democratización da vida política.

Este feito foi obxecto de mofa entre algúns sectores sociais e o diario madrileño *La Unión Liberal* daba conta así deste acontecemento: "eran catro solteironas afeccionadas a falar de política e algunha que outra poetisa, roída polo demo da publicidade, dadas a defender os dereitos das señoras mulleres e a súa emancipación."

Xa en Galiza, outro fito salientábel na loita polo recoñecemento dos dereitos políticos das mulleres foi a proclama pública en defensa do sufraxio feminino de Salvador Parga Torreiro, no discurso que inauguraba o curso 1870-1871 da Universidade de Santiago. En 1901 licenciouse a primeira muller na USC, na facultade de Farmacia.

Asemade, no proxecto de Constitución para o Estado galego elaborado na Asemblea Federalista de Lugo en 1887 recollíase o dereito ao voto das mulleres, aínda que con grandes limitacións.

Tamén algúns colectivos como as Irmandades da Fala incorporaron a defensa da igualdade política entre homes e mulleres nos seus textos oficiais, como foi o caso do *Manifiesto da Asambleia Nazonalista de Lugo* de 1918:

Artigo 1º do capítulo III dedicado aos "problemas políticos", menciónase a "igualdade de dereitos pr-a muller"

Artigo 21 das conclusións da II Asambleia Nazonalista Galega (Santiago 1919), recóllese a "igualdade absoluta, política e civil, da muller co home".

No seo desta agrupación naceu unha sección integrada só por mulleres: As Irmandades Femininas, sendo a primeira en crearse a da Coruña.

Acción política e social

Fins do século XIX e principios do XX son tempos de protestas en demanda de mellores condicións laborais ou contra a suba abusiva dos impostos e aí as mulleres tamén tiveron unha participación activa, nomeadamente as galegas:

Concepción Miranda, que fixo ouvir a súa voz nalgunhas intervencións públicas chamando á incorporación das mulleres á loita obreira.

Sofía Casanova, escritora e xornalista de proxección internacional, que tamén se ocupou nalgúns dos seus artigos da problemática específica das traballadoras asalariadas.

En Galiza, os sectores con maior número de traballadoras foron a industria conserveira e tabaqueira, arredor das que xurdiron algunhas organizacións de auxilio e apoio mutuo, de feito, un dos episodios máis salientábeis de loita obreira, no que as mulleres canalizaron o seu descontento a través dun motín, foi a mobilización protagonizada polas operarias da fábrica de tabacos da Coruña.

As campesiñas tiveron tamén unha participación activa nas accións de protesta levadas a cabo polo movemento agrarista, sendo un dos motivos esenciais de loita a cuestión da redención foral.

Así mesmo, comezaron a xurdir nas primeiras décadas do século XX asociacións de mulleres vinculadas aos partidos políticos e sindicatos: asociacións republicanas, do PC, do PSOE, anarquistas, galeguistas, etc.

A II República e a proclamación do Sufraxio Universal

O 14 de abril de 1931, logo de coñecerse os resultados das eleccións municipais celebradas dous días antes, Afonso XIII decidiu abandonar España e un goberno provisional presidido por Alcalá Zamora proclamou a II República.

Entre as primeiras medidas levadas a cabo por este novo goberno estivo presente a cuestión do recoñecemento do dereito ao sufraxio pasivo feminino.

8 de maio de 1931, emítese un decreto no que se concedía o voto a todos os

homes maiores de 23 anos e se declaraban elixíbeis a clérigos e mulleres. Porén, aprazariase até os debates sobre o articulado da nova Constitución a posibilidade de que as mulleres puidesen expresar a súa vontade política a través das urnas, feito que sería obxecto dunha grande expectación social.

Finais de setembro de 1931, inaugúranse os debates do artigo 36, que establecía: "os cidadáns dun e doutro sexo terán os mesmos dereitos electorais conforme determinen as leis". Na quenda da votación deste artigo só se atopaban presentes 26 dos 47 deputados representantes de Galiza e deles 16 votaron a favor e 10 en contra. En todo o Estado o resultado foi de 161 votos afirmativos e 121 negativos, polo que finalmente e logo de téréense desbotado as emendas presentadas, ficou ratificado o dereito ao sufraxio activo e pasivo feminino.

Arredor dalgunhs partidos, sindicatos e outros colectivos existentes na II República creáronse agrupacións de mulleres e agrupacións mixtas. Así mesmo, algunhas delas tiveron presenza nas publicacións vinculadas a estes colectivos, como foi o caso do voceiro do Partido Galeguista: *A Nosa Terra*, no que se difundiron dous manifestos de mulleres vinculadas ao PG de Ourense e ás súas *Mocedades* ve en 1933 xurdiu unha sección titulada *O Recanto da Muller*.

As mulleres e a Constitución de 1931

Artigo 25: Non poderán ser fundamento de privilexio xurídico: a natureza, a filiación, o sexo, a clase social, a riqueza, as ideas políticas e as crenzas relixiosas. O Estado non recoñece distincións nin títulos nobiliarios.

Artigo 40: Todos os españois, sen distinción de sexos, son admisíbeis nos empregos e cargos públicos, segundo o seu mérito e capacidade, salvo as incompatibilidades que as leis sinalen.

Artigo 46: O traballo é unha obriga social e será protexido por lei, que regulará os casos de seguro de enfermidade, accidente, paro forzoso, velez, invalidez e morte; o traballo das mulleres e dos mozos e especialmente a protección da maternidade, etc.

Artigo 43: A familia está baixo salvagarda do Estado. O matrimonio fúndase na igualdade de dereitos para ambos sexos e poderá disolverse por mutuo acordo ou a petición de calquera dos cónxuxes, con alegación neste caso de xusta causa.

FARO DE VIGO

DIARIO DECANO DE LA PRENSA DE GALICIA Y EL DE MAYOR CIRCULACIÓN

Año 78

Fundado por Angel de Lema y Marina

N.º 19.674

NUMERO SUELTO 10 CENTIMOS

Miércoles 2 de diciembre de 1931

OPICINAS Y TALLERES: COLÓN, 22

EL HUMOR.

INFORMACION NACIONAL Y EXTRANJERA

EL VOTO DE LA MUJER NO SERÁ CONDICIONADO

La Cámara acordó anoche, por 131 contra 127, que voten en las próximas elecciones que se celebren.-El Consejo de ministros se ocupó de las leyes complementarias, acordando que el futuro Gobierno sea quien las fije y las Cortes las aprueben o rechacen.-También acordó llamar la atención de los obreros ferroviarios sobre la situación económica nacional para que reduzcan sus reclamaciones.-Los socialistas acordaron apoyar la candidatura de Alcalá Zamora para la presidencia de la República.-Se ha resuelto el conflicto de la dependencia mercantil madrileña.

La actualidad financiera en España

La crisis económica

El Consejo de ministros

Ayer celebraron Consejo los ministros

A UNA SEÑORITA LE URGE EL DIVORCIO

La señorita Clara Campoamor, pide que se exima al Ayuntamiento de Araujuez, del pago de ciertos tributos, como compensación de los quebrantos que han sufrido.

Pide también la misma señorita que tan pronto como se apruebe la Constitución, se traiga a las Cortes la Ley del divorcio, por considerarla urgente.

Se interesa después por la situación en que se hallan los campesinos de Villacónes, a los que llama humílticamente "las nodrizas de los melones".

O golpe de estado e a guerra civil

O Golpe de Estado en Xullo de 1936 colocaría no punto de mira a aqueles homes e mulleres que participaron activamente en defensa da liberdade, da autonomía galega e da legalidade republicana ou que mantiveron algún vínculo con activistas da resistencia democrática. O territorio galego caeu en poder dos rebeldes nos primeiros días do golpe.

No que atinxe ás mulleres, os facciosos iniciaron un brutal proceso de represión física e psíquica que se concretou en asasinatos, torturas, violacións, rapados de cabelo, humillacións públicas, etc. A resistencia continuou nos montes e na clandestinidade, onde elas desenvolveron un papel equivalente ao dos seus compañeiros, con tarefas de apoio e loxística aos combatentes fuxidos, na organización de rutas de evasión ou participando activamente nas accións armadas e militancia política.

A Guerra Civil abriría tamén outras fronteiras de acción na clandestinidade e no exilio, a onde se trasladaron os foros de debate e moitas mulleres destacadas do mundo da política e cultura republicanas.

A ditadura franquista

A ditadura franquista puxo fin a moitas das conquistas da II República, imponéndose un encadramento de cada grupo social nun lugar acorde coa orde e moralidade que pregoaba o sistema. Cómpre salientar:

Abolición da Lei do Matrimonio Civil

Abolición da Lei do Divorcio

Regreso á redacción orixinaria do Código Civil de 1889

Institucionalización de iure dos roles de filla, esposa e nai (asumidos pola Sección Femenina), concedéndolle á familia un lugar fundamental no sostemento da "patria".

Estabelecemento da minoría de idade feminina en cuestións laborais, impedindo a autonomía das mulleres e reafirmando a súa dependencia dos varóns.

Foro do Traballo de 1938: "O Estado prohibirá o traballo nocturno das mulleres, regulará o traballo a domicilio e liberará á muller casada do traballo e da fábrica"

Lei de Principios do Movemento Nacional: "A comunidade nacional fúndase no home, como portador de valores eternos e na familia, como base da vida social; pero os intereses individuais e colectivos deben estar subordinados sempre ao ben común da Nación".

Lei de 1945 (vixente até a Lei Villar Palasí de 1970): "por razóns morais e de eficacia pedagóxica" nenos e nenas debían de estar separados na escola, con idearios educativos diferenciados. No artigo 20 desta norma sinalábase que a educación primaria masculina orientaría aos alumnos, segundo a súa valía, para a formación intelectual ou para a vida profesional na industria, no comercio ou nas tarefas agrícolas. Pola contra, a educación primaria recibida polas alumnas orientaríaas para a vida no fogar, a artesanía e as industrias domésticas.

Código Penal de 1944: supuxo un enorme retroceso na consideración xurídica das mulleres, reiterando a súa subordinación á vontade dos homes e a súa responsabilidade na salvagarda da moral católica. Deste xeito, reincorporábase o denominado "uxoricidio por causa de honor" (vixente até a Lei 79/1961 do 23 de decembro), abolido polo réxime republicano, polo que un home podía dar morte ou lesionar a súa esposa se fose sorprendida cometendo adulterio ou as súas fillas menores de vinte e tres anos se aínda vivisen no fogar paterno.

Tamén, existía unha dupla consideración da moralidade coa reincorporación do delito de adulterio, penado para as mulleres en todos os casos e para os homes só cando "o marido tivera manceba dentro da casa conxugal ou notoriamente fóra dela".

As primeiras organizacións de mulleres no franquismo

En 1964 a Lei Xeral de Asociacións autorizou, aínda que con grandes limitacións, a creación de colectivos de mulleres dentro da "legalidade" franquista, coa finalidade de dar solucións a algúns aspectos da problemática específica feminina. A partir de aí, algúns exemplos destes colectivos foron:

A **Agrupación de Mujeres Empresarias y Profesionales**, que foi xurdindo a partir de 1968 nalgúns territorios do Estado, entre eles Galiza. Estas mulleres ofrecían asesoramento en cuestións fiscais e xurídicas ás súas afiliadas, así como promulgaban a necesidade de crear bolsas para mellorar a súa formación.

Movimiento Democrático de la Mujer (anos 60), xurdiu en Barcelona, aínda que na clandestinidade, vinculado ao PC e posteriormente chegaría a Galiza. Esta agrupación tiña dúas orientacións principais: a solidariedade cos represaliados e represaliadas do réxime e a reivindicación feminista.

En 1968 comeza a editar un boletín mensual: *La mujer y la lucha*, que se repartiría en fábricas, comercios e outros lugares onde traballaban as mulleres. As integrantes galegas deste colectivo chegaron a publicar unha versión propia deste boletín: *A muller e a loita*, adaptada á realidade específica da nosa nación e desde o que se apoiaba a necesidade de acadar un órgano de autogoberno para Galiza.

En 1974, coa publicación do Decreto sobre a regulación das asociacións de estudantes (Ministerio de Educación e Ciencia), xurdiu en Madrid a **Asociación Universitaria para el Estudio de la Problemática de la Mujer**, que pretendía ser un órgano de debate sobre a situación das mulleres desde distintos ámbitos.

En Galiza nacería algúns anos despois unha agrupación similar na Universidade de Santiago. Para este colectivo, as mulleres, coas súas reivindicacións propias, debían de unirse á loita do resto de grupos sociais afíns e traballar xuntos para acadar a liberación de toda a sociedade.

As agrupacións feministas galegas dos anos 70 e 80

A Transición, nun contexto de grande axitación e actividade política, foi un período onde o asociacionismo feminista cobraría un grande impulso.

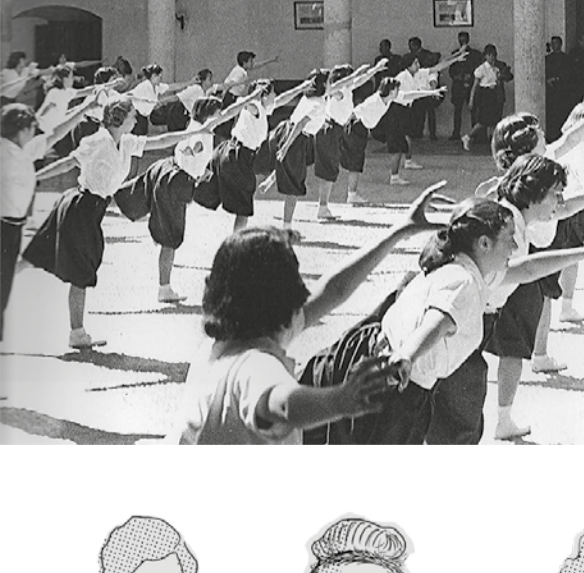
En 1976 créase a **Asociación Galega da Muller**, que loitou con ousadía contra as diversas manifestacións da discriminación feminina na sociedade galega e pola erradicación das estruturas políticas, económicas e sociais que impiden a igualdade plena entre homes e mulleres. Vinculada a esta agrupación naceu en 1982 a revista *Andaina*, publicación de debate feminista desde distintos ámbitos.

En 1977 xurdiu a **Asociación Democrática da Muller Galega**, que formaba parte dunha agrupación co mesmo nome a nivel estatal. Neste ano créase tamén a **Coordinadora Galega de Asociacións Legais da Muller**, na que entraron a formar parte un conxunto de colectivos de mulleres de distintos territorios de Galiza.

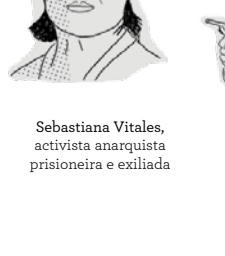
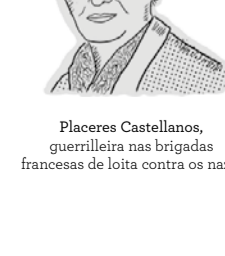
En 1978, froito dunha escisión no seo da AGM, fúndase a agrupación **Feministas Independentes Galegas (FIGA)**, arredor da cal naceron as publicacións *A Saia* e *A Festa da Palabra Silenciada*. Tamén en 1978, creáronse colectivos como a **Asamblea Feminista de Lugo** ou a **Coordinadora Feminista Galega**. Un ano despois, vinculada a AGM, FIGA, ADMG e MDM, xorde a **Coordinadora Feminista de Vigo**.

Nos anos 80 naceron novas agrupacións feministas, tales como as **Mulleres Nacionalistas Galegas**, **Mulleres Progresistas**, os **Grupos de Mulleres da Universidade**, o colectivo anarquista de **Mulheres Livres** de Santiago ou as **Mulleres Rurais**. De igual xeito, creáronse os primeiros centros de recompilación de textos de mulleres e estudo feminista, como foi o caso do **Grupo de Estudos sobre a Condición da Muller "Alecrín"** de Vigo, inaugurado en 1986.

Así mesmo, nestas dúas décadas naceron no contorno dalgúns partidos e sindicatos galegos áreas específicas de actuación e debate sobre a problemática das mulleres. Entre as primeiras estaban as **Secretarías da Muller de CCOO**, a **Comisión da Muller da AN-PG** ou as **Secretarías da Muller da INTG**, creadas en 1978, 1980 e 1982 respectivamente.

1975: ANO INTERNACIONAL DA MULLER

Elvira Bao Maceiras, mestra represaliada polo réxime franquista

Placeres Castellanos, guerrilleira nas brigadas francesas de loita contra os nazis

Isabel Ríos, militante do partido comunista encarcerada polo franquismo

María Araújo, guerrilleira antifranquista e loitadora pola liberdade e contra a inxustiza social

Sebastiana Vitales, activista anarquista prisioneira e exiliada

Enriqueta Otero, guerrilleira encarcerada polo franquismo

Conferencia en el Ateneo ante el Día Internacional de la Mujer Trabajadora

SOBRE O DIVORCIO

Hoxe estase a escribir e a falar moito do tema do divorcio: posicións a favor, en contra, sobre que tipo de divorcio... Gostariame espóñer neste artigo o que é o noso proxecto de lei de divorcio, todas as argumentacións que damos a favor dun divorcio fondamente democrático e feminista. Pero por razóns de espácio, por non abarcar todo a vez, limitareime somente a un aspecto moi en concreto: Os múltiples problemas que se atopan a muller se se quere divorciar, asunto polémico que case nengun proxecto ten en conta. Somentes o proxecto da Coordinadora de Organizacións Feministas do Estado español plantexao e resolveo áxustadamente.

As mulleres, a ampla maioría, enténdase, carecen de traballo remunerado e polo tanto de ingresos económicos propios. Carecen de formación profesional, de cualificación, o que plantexa dificultades suplementarias para atopar traballo —coma se só o feito de ser muller nesta inxusta e machista sociedade non chegase— e aínda máis se a idade está por riba dos 30 anos. Cousa nada difícil por outra parte.

A hora de enfrentarse co divorcio, as mulleres facemolo en condicións desiguais as dos homes, pois estes, por regra xeral, teñen o seu traballo, o seu salario. A esta desigualdade de partida é á que hai que facer frente e buscar solucións poñendo medidas especiais.

A nengunha muller que queira divorciarse lle fai gracia que o seu exmarido lle teña que pasar unha pensión todos os meses para vivir/sobrevivir: pagar o piso, comer... (e se non se divorcia tampouco, mais iso é outro cantar). Que se dúas persoas se divorcian, divorciáense. Entón qué?

O máis xusto é que o Estado se faga cargo desa pensión, vía seguro de desemprego, así coma da formación profesional axeitada para que esas mulleres podan atopar traballo o máis rapidamente posible e depender do seu salario. E digo o Estado sabendo que haberá xente que pense: faltaría máis que agora o Estado, por se tivese pouco, financie os divorcios e pague ás mulleres porque si!

Nas minas contas, aínda que pareza, non é así.

As mulleres teñen adicado as suas vidas, ou boa parte delas, a ese traballo escuro, monótono, rutinario, agotador. Ese de todos, todos os días: fregar, limpar, facer as compras, atender os homes, cuidar dos nenos, administrar os cartos... por que para iso nos teñen destinadas pola educación que nos deron e que nos dan, pola publicidade e pola propaganda. Por negarnos as máis das veces un traballo remunerado, un traballo propio que nos dea independencia económica, que nos permita ver as cousas cos nosos propios ollos, por nos mesmas. Relacionarnos coa xente, saír da casa, ter inquietanzas, abrir horizontes.

costados si que compre, para hoxe polo menos, que os homes que teñen importantes recursos económicos (a partir de catro veces o salario mínimo que dicemos a Coordinadora de Organizacións Feministas) paguen a pensión ás súas ex-mulleres.

Nengunha Lei de divorcio por democrática e feminista que sexa, que compre que o sexa pois non é igual unha lei ca outra, pode resolver todos e cada un dos problemas aos que hoxe se enfrentan as mulleres, xa sabemos. Agora, si que hai que pedirlle que non os agudice e que resolva algún deles coma este que comentei.

Que se non, falar de divorcio vai ser papel mollado para a ampla maioría de mulleres, para os traballadores/as cun salario medio e francamente...!!!

Que nós, cando falamos de divorcio falamos dun divorcio para todo o mundo e moi especialmente para os homes e mulleres das clases populares, que os outros xa se cuidan eles de que así sexa.

Ma. XOSE MOLINA BLANCO
MILITANTE DA ASOCIACION GALEGA DA MULLER SANTIAGO

UN DEREITO CIVIL INCUESTIONABEL

Entre as cuestións a debatir no momento actual no Parlamento español está o tema do divorcio que, segundo referencias da prensa, será discutido plenariamente no próximo mes de outubro.

A nosa organización, consciente de que nesta cuestión, como noutras moitas, non se terán en conta os intereses das clases populares, que no caso de Galicia son o oitenta por cento da poboación, quere deixar constancia da súa postura e máis dos presupostos mínimos que deberían inspirar os debates e a redacción da lei que regule o dereito ao divorcio, que, en boa lóxica democrática, non pode negárselle a quen libremente o solicite. Nen no nome dunhas crências relixiosas que, como tale, só poden obrigar a quen de feito as profesen e as practiquen, nen baixo pretexto de salvagardar os fillos no seo dun matrimonio a todas luces insostible.

A nosa organización, como aglutinante que é non só de diversas clases e sectores sociais, senón tamén de diversas crências e ideoloxías todas elas aglutinadas baixo o denominador común do **nacionalismo popular**, non pode neste caso defender máis que o que realmente é: o divorcio como un dereito civil incuestionábel, que, como tal, non atenta contra a ráctica de todos aqueles que por uns ou outros motivos non queiran ou non se vexan obrigados a exercelo; trátase, máis que dunha cuestión de respeto

ciro: por mútuo acordo, e por xusta causa a petición de parte.

DIVORCIO POR MUTUO ACORDO

Se tamén hai acordo respecto dos fillos e aos bens, non sería precisa a asistencia de letrado nen de procurador. Os conxuxes presentarán unha solicitude conxunta ante o xuíz de primeira instancia, e logo deberán ratificala persoalmente, de forma verbal e por separado, ante o xuíz, que deberá fixar data para esta entrevista no prazo de dez días (todo isto é para evitar calquera posible coacción de un sóbór doutro conxuxe, tanto respecto ao divorcio en si como sobor das medidas derivadas; mutuo acordo significa mutuo acordo). O xuíz deberá tamén averiguar se a vontade dos fillos queda respetada no acordo dos pais respecto a eles. Se todo está en orde, os conxuxes deberán voltar a ratificar a demanda no prazo comprendido entre os 3 e os 6 meses. O xuíz deberá decretar o divorcio no prazo de dez días despois desta segunda ratificación.

DIVORCIO POR MUTUA CAUSA A PETICION DE PARTE

O ideal, ao que haberá que tender no futuro, sería establecer unha soa causa xenérica, "a ruptura da vida conxugal", "a imposibilidade de continuar a convivencia familiar"

calquera atentado grave á súa liberdade e dignidade persoal.

9.—O alcoholismo e a toxicomania, cando sexan habituais e perturben a normal convivencia.

10.—Unha sentenza firme de separación.

11.—Unha sentenza firme de divorcio ditada por un Tribunal estranxeiro, aínda que a causa non estexa recoñecida na nosa lexislación.

12.—E, por suposto a causa xenérica de que falábamos: calquer alteración que impeda a normal continuación da vida conxugal e familiar.

O divorcio tramitaráse exclusivamente perante os tribunais civís e a duración aproximada do proceso non deberá exceder dun ano.

Ao presentar a demanda de divorcio, deberá facerse ante un notario un inventario dos bens da sociedade conxugal, que quedarán sumetidos automaticamente, en canto á súa administración e disposición, ao control xudicial.

O xuíz, suplindo ou modificando no que sexa preciso o acordo dos conxuxes, deberá adoptar no prazo de quince días as seguintes medidas:

—Decidir quen se queda na vivenda común, e que bens pode levarse o outro baixo inventario; fixar a costa dos bens gananciais, unha cantidade para que o que se vai da vivenda alquile outra.

—Decidir quen se queda cos fillos, tendo en conta a vontade dos mesmos e, en caso necesario, nomear un

esa comunicación é perturbadora e desagradábel.

—Todas as decisións que se tomen respecto aos fillos poderán ser revisadas e modificadas polo xuíz se comproba que os intereses e o benestar dos fillos non teñen ficado suficientemente salvagardados, ben desde o primeiro momento ou ben por un cambio das circunstancias. Non se considerará por si mesma causa suficiente para esta revisión, o novo matrimonio do conxuxe que teña os fillos (pode chegar a selo se o padrastro ou madrastra resulta inaceptábel para os nenos).

Os alimentos aos fillos serán sempre obrigatórios, mentres o preciso e si en calquera momento voltan a precisalos (por exemplo, por enfermidade que produza a incapacidade para o traballo, ou se a asistencia non queda suficientemente cuberta pola S. S.). Nesta obrigación incorren os dous conxuxes, caso de traballar ambos e sexa cal sexa o que quede con eles.

Os alimentos fixaranse en cantía proporcional ao salario, aumentado ou diminuído automaticamente con este. Deduciránse directamente da empresa, sendo enviados ao conxuxe que ten os fillos pola mesma xerencia que faga a dedución, nos tres primeiros días do mes.

A cantía dos alimentos poderá ser revisada polo xuíz, a instancia de parte, se cambian as circunstancias (por exemplo, se un fillo precisa

Un grupo de feministas se encerró varias horas en el obispado

Un grupo de jóvenes se encerraron desde las siete y media de la tarde de ayer hasta poco después de las nueve y media en los bajos del Obispado, en apoyo del Proyecto de Ley de Divorcio elaborado por la Coordinadora Estatal de Organizaciones feministas y que fue presentado ayer en el Congreso por el diputado Sagaseta. En el encierro participaron militantes de «AGM» y de organizaciones políticas y sindicales. Al poco rato de irrumpir en el edificio, bajó el obispo, quien manifestó que estaba en contra del divorcio y que deberían protes-

gar en cinco minutos, llamaría a la Policía.

Poco después, llegaron inspectores del Cuerpo General de Policía, que les dieron unos minutos para celebrar una asamblea y redactar un comunicado, plazo que fue ampliado posteriormente. Pasadas las nueve y media de la noche, hizo acto de presencia la Policía Nacional, que ordenó desalojar el recinto.

El «MCG» y «AGM» hicieron públicos comunicados de apoyo al citado proyecto de Ley, por no ser discriminatorio para la mujer ni para las clases traha-

Grupos de mujeres se encadenaron en Santiago y Orense para protestar contra la Ley de Divorcio de «UCD»

Un grupo de mujeres se encadenó ayer en la Plaza del Toral de Santiago, en protesta por la Ley de Divorcio de «UCD» y en apoyo de la que, en nombre de la Coordinadora Feminista estatal presentará el día 25 en el Congreso el diputado canario Sagaseta. En Orense, otro grupo de feministas se encadenó también, en la planta baja del Obispado. Fueron conminadas a desalojar el recinto por el propio prelado y desalojadas más tarde por la Policía.— (Telefoto EFE).

Cuatro asociaciones gallegas de mujeres, por la abstención

★ «Los problemas de la mujer no se resuelven con reformas, sino con una transformación de la sociedad»

VIGO. — (De nuestra Delegación).

Cuatro asociaciones de mujeres, de ámbito gallego —«Asociación Gallega de consumidoras», «Asociación Galega da Muller», la junta gestora de la «Asociación Universitaria para o Estudio dos Problemas da Muller» y «Movemento Democrático de Mulleres»— convocaron ayer una rueda de prensa en Vigo, en la que explicaron la postura de todas ellas ante la celebración del referéndum.

En primer lugar se destacó que se trata de la primera vez que se inicia una acción conjunta de las citadas organizaciones que, aunque contemplan la problemática de la mujer desde ópticas diferentes, entienden que es un paso de cara a esa futura coordinación que dé como resultado un amplio movimiento de masas de mujeres, en la constatación de que son más los puntos de coincidencia que las diferencias.

Se explicó que, en primer lugar, se daría la máxima difusión a un comunicado firmado conjuntamente, en el que se llama a la mujer gallega a la abstención en el referéndum. Se hacen en él varias consideraciones de tipo general sobre la fal-

ta de libertades que inciden especialmente sobre la mujer, considerada siempre como ciudadano de segunda categoría; la falta de reconocimiento de las asociaciones de mujeres; que no se les permite hacer propaganda de sus posiciones y que, para la elaboración de la Ley de Reforma Política, no se consultó para nada con las mujeres, mientras continúan siendo negados todos sus derechos.

Desde la perspectiva de formar el 51 por ciento del electorado, se invita a la mujer a la abstención, explicando que votar no significa perpetuar la opresión de siempre; votar sí, supone cerrar las puertas para cambiar la situación actual de la mujer y votar en blanco es aceptar un referéndum en el que faltan todas las libertades.

Se informó también de que se pretende celebrar una mesa redonda, en Vigo, el día 14, a las siete y media de la tarde, bajo el tema «A muller diante do referéndum».

Finalmente, se manifestó en la rueda de prensa que «los problemas de la mujer no se resuelven con reformas y concesiones, sino con una transformación profunda de la sociedad».

DEBATE FEMINISTA EN SANTIAGO

El pasado fin de semana, hubo debate feminista de altura en nuestra ciudad, en las aulas de la Facultad de Económicas, concretamente. Desde las primeras horas de la tarde del sábado hasta el final de la tarde del domingo, militantes de veinte organizaciones feministas de Asturias, Barcelona, Euskadi, Madrid, Murcia y Galicia dialogaron sobre sexualidad, aspectos organizativos del movimiento y temas concretos de la constitución, que les afectan muy directamente. Es cierto que no estuvieron todas las que son en la coordinadora estatal de organizaciones feministas y que el debate y las conclusiones en muchos aspectos quedaron para posteriores reuniones. Pero no dejó de te-

La Voz de Galicia, 9 de decembro de 1976

La Voz de Galicia, 25 de abril de 1978

AS MULLERES NON QUEREMOS ABORTAR

QUEREMOS O DEREITO O ABORTO
NON QUEREMOS ABORTAR

Que esixamos o aborto como elemental dereito democrático non quere decir que nos guste abortar.

O aborto é unha agresión física ó corpo da muller. O aborto é a solución extrema a un embarazo non desexado e somos nós as primeiras interesadas en non ter que recurrir a él.

Noustante, o número de abortos somentes se verá reducido cando

- as mulleres teñamos un amplo e preciso coñecemento do noso corpo e non se identifique sexualidade con maternidade.
- as relacións sexuais non impliquen unha constante ameaza de embarazo e teñamos acceso a unha información obxectiva e feminista dos diferentes métodos anticonceptivos e os podamos obter gratuitamente, sin que pesen prexucios sociais ou relixiosos de personas ou institucións.
- e academos o dereito a elexir e disfrutar unha maternidade libre.

As mulleres decidimos:

na consecución, no control e na práctica do dereito ó aborto, so^omentes imos ter nós a voz e o voto.

Asociación Galega da Muller
Asociación Democrática da Muller Galega
Movemento Democrático de Mulleres
Feministas Independentes Galegas
Grupos de Mulleres de Universidade

Cada ano abortan no Estado español 500.000 mulleres das que 3.000 morren porque a súa situación económica e social lles impide o acceso ás custosas clínicas do noso país ou do extranxeiro

queremos o dereito
ó aborto

non queremos
abortar

Mientras se debatía la reforma de la ley del aborto

Suspendido el Pleno del Parlamento por desplegar las feministas una pancarta

SANTIAGO. I.B.

El Pleno del Parlamento gallego hubo de ser suspendido ayer durante unos minutos, después de que un grupo de mujeres desplegasen en el hemiciclo una pancarta del Movimiento Feminista Galego pidiendo "aborto legal xa". El hecho, sin precedentes en la Cámara gallega, se produjo mientras se debatía una proposición de ley del BNG en la que pedía la liberalización del aborto.

No obstante, reanudado el Pleno, las feministas mantuvieron su actitud hasta que concluyó el debate, pese a ser anteriormente conminadas por dos ujieres de la Cámara a retirar la pancarta.

En el exterior del edificio, otro grupo de mujeres se manifestó con la misma reivindicación y fue obligada por las Fuerzas del Orden Público a abandonar la acera del Parlamento, por lo que se situaron en la de enfrente.

La iniciativa del Bloque Nacionalista Galego, defendida por la diputada Pilar García Negro, y que recogía la petición de nueve organizaciones de mujeres, fue rechazada por la mayoría del Parlamento gallego. Únicamente el BNG y el PSG-EG votaron favorablemente.

García Negro manifestó que la actual ley del aborto es "insuficiente, hipócrita, discrecional y no garantiza la libre elección de la mujer". En su opinión, además, la objeción de conciencia de los médicos, "empeora la situación".

La diputada del Bloque Nacionalista Galego señaló que la liberalización del aborto "no es una reivindicación, sino un remedio a un problema real". En la iniciativa pedía que no fuese punible la interrupción del embarazo que no se ajustase a los tres supuestos legales actuales, su gratuidad y la supresión de la objeción de conciencia para los médicos de la sanidad pública.

El diputado del PSG-EG, Xan López Facal, puso en duda "la operatividad" del debate, dado el "contexto parlamentario hostil", pero anunció su voto favorable ante una cuestión que "se trata de

la autodeterminación de la mujer", pese a que consideró "inmadura" la formulación de la iniciativa.

La socialista Rosa Miguélez se mostró partidaria de que la ley se reforme, pero dejó la iniciativa al Congreso, que es a la Cámara que corresponde, y "contando con el mayor apoyo social y el consenso parlamentario".

En nombre del Grupo Popular, que sólo intervino en el debate para explicar el voto, Manuela López Besteiro proclamó "la defensa de la vida" que mantiene el partido conservador.

La mayoría de los portavoces criticó de la iniciativa del BNG la pretensión de eliminar la objeción de conciencia y echó en falta la ausencia de límites temporales para la interrupción del embarazo.

Transferencia de puertos

El Parlamento aprobó con el voto en contra del Grupo Socialista una proposición de ley del PSG-EG, que defendió Camilo Nogueira, para pedir la transferencia a Galicia de los puertos gallegos clasificados de interés general.

Nogueira justificó su conveniencia para llevar una gestión conjunta y especializada de los puertos, además de por razones políticas y económicas. Según dijo, hay antecedentes que hacen posible su transferencia.

El diputado del PSG-EG manifestó que los puertos gallegos carecen de autonomía, dependen del Ministerio de Obras Públicas y, pese a su potencial, están quedando relegados frente al conjunto de

Mujeres del Movimiento Feminista sostienen una pancarta a favor del aborto

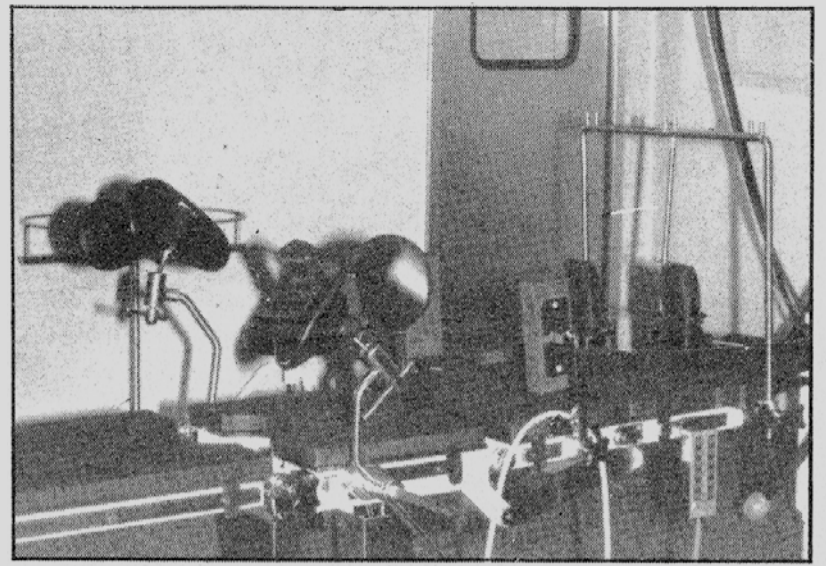
los puertos españoles.

El portavoz del Grupo Popular, Torres Colomer, criticó por obsoleta la actual ley estatal y defendió la necesidad de que "Madrid reclasifique los puertos de interés general y transfiera los demás a la Comunidad Autónoma gallega". Advirtió, además, que su grupo enmendará oportunamente la propuesta nacionalista durante su tra-

mitación.

El socialista Antonio Carro justificó el voto en contra de su grupo amparándose en razones técnicas de carácter jurídico-constitucional.

El portavoz del Bloque Nacionalista Galego, Xesé Manuel Beiras, pidió la transferencia de estos puertos por "un principio de soberanía política".

Las mujeres presentaron su nombre, y número de DNI

Unas 400 feministas gallegas se responsabilizan de abortos

EFE Santiago

Unas 400 mujeres, con nombre y número de carnet de identidad, firmaron la corresponsabilidad de la realización de abortos en Galicia. En la clausura del III Encuentro polo Dereito ao Aborto organizado por la Coordinadora de Organizaciones Feministas Galegas, se presentó ayer un vídeo y varias fotografías de un aborto con el único pie de «Galicia, mes de junio».

Una de las portavoces de la reunión, dijo a que estos abortos se estaban realizando desde hace cuatro meses, con las mayores garantías médicas y asépticas, pero que no podía decir el número de los practicados porque el único que

siáticos y nacionales.

Las representantes de las iglesias de Grecia, Georgia y Chipre, y del patriarcado de Delgrado, además de los patriarcas de Jerusalén de Moscú, abandonaron las sesiones antes de finalizar los trabajos.

Además, las discusiones de estos días se dedicaron más a discutir el incidente que el examen de un documento sobre «fe, sacramentos y unidad de la Iglesia», y de otro sobre el sacramento de la ordenación, que eran el objeto de esta cuarta reunión.

Los representantes de las iglesias ortodoxas presentes en Bari han solicitado —afirma un documento hecho público ayer— que las autoridades católicas presen-

El Correo Gallego, 3 de abril de 1990

La Voz de Galicia, 6 de xuño de 1986

POR QUE FALAMOS HOXE DO ABORTO

Moito se ven falando ultimamente do aborto e moitos bótanse as mans a cacho la pero, cántos se pararon a pensa-lo que esto significa?

Nós pensamos que hai que tratar este tema e que o temos que facer nós que somos as únicas afectadas.

As condicións nas que se efectúan os abortos, o crecente número deles, a forma e a falta de escrúpulos dos que os practican, convertiron esta cuestión nun tema candente pra tódalas organizacións feministas e de mulleres que decidimos xunta-lo noso esforzo nunha campaña internacional o día 31 de Marzal.

POR QUE ABORTAMOS AS MULLERES

Porque tanto as clases dominantes coma a Birexa, cando non negaron a nosa sexualidade poñendoa en función do plácer do home, mantivéronnos na máis absoluta ignorancia no que a métodos anticonceptivos se refire, prohibíndonos o seu uso, así coma a súa difusión e propaganda.

Porque a nosa capacidade de quedar embarazadas ten que levar aparelado o dereito a decidir cándo, cántas veces e cómo queremos facer uso dela.

EN QUE CONDICIIONS ABORTAMOS

Chegado o momento en que as mulleres decidimos recurrir ó aborto, témonos que enfrentar á situación de ilegalidade na que éste se atopa e, baixo a constante ameaza de cárcel, temos que pasar por angustiosas búsquedas clandestinas de direccións noutros países; de ter que abortar nos mesmas con métodos caseiros poñendo en grave peligro as nosas vidas; de recurrir a 'aborteiros aficionados', sin as mínimas condicións médicas, ou ir onde 'xinecólogos respetables' que, aproveitando desta situación enchen os seus petos cos nosos cartos.

Esta inxusta situación social súfrenna os centos de miles de mulleres que cada ano teñen que abortar nestas condicións ou aquelas que querendo abortar non o poden facer.

AS MULLERES QUEREMOS O DEREITO O ABORTO

As mulleres reclamamos o dereito a decidir libremente si desexamos ter fillos, cántos, cándo e cómo sin im posicións de ningún tipo. As mulleres somos as afectadas e polo tanto as que con mais coñecemento de causa podemos falar, as únicas que en definitiva podemos decidir:

Queremos que se LEGALICE O ABORTO, LIBRE E GRATUITO, sin discriminación de idade ou estado civil, decidido exclusivamente por nos mesmas sin necesidade de permiso médico, familiar ou estatal, e que a súa práctica sexa controlada polas organizacións de mulleres.

Esto esixe que contemos con tódolos medios sanitarios e médicos necesarios pra non poñer en peligro as nosas vidas nin a nosa saúde, nin expoñernos a unha esterilización forzoza.

Tribunal público de mujeres en Santiago, contra las agresiones

Cerca de medio millar de personas, mayoritariamente mujeres, participaron en un juicio popular celebrado en el Auditorio de la Universidad para condenar actos de violencia contra las mujeres.

El tribunal, compuesto por mujeres feministas, se constituyó para escuchar el relato de mujeres llegadas de diversos puntos de Galicia, que ofrecieron testimonios sobre acciones de agresión y violencia, especialmente sexual, recibidas por ellas. El tribunal, que integraban destacadas feministas, acordó difundir en los medios de comunicación y a través de sus organizaciones feministas hechos concretos de violencia y de abusos sexuales.

Según los considerandos hechos públicos en este acto, "la violencia sexual se ha cobrado 96 víctimas de muerte entre marzo de 1987 y marzo de 1988 a manos de maridos, ex-maridos, novios, amantes, amigos, clientes conocidos o desconocidos, ejerciendo aquel principio de "la maté porque era mía". También recordaron que no menos de 350.000 mujeres reciben malos tratos en sus hogares y que un 85 por ciento de las mujeres que trabajan fuera de sus hogares sufren acoso sexual.

Constituído onte en Santiago co gallo do Día Internacional da Muller

Un tribunal contra a violencia sexual xulgou dez casos reais de agresións físicas e morais a mulleres

O Tribunal examinou dez casos de agresións a mulleres galegas

SANTIAGO. E.G.

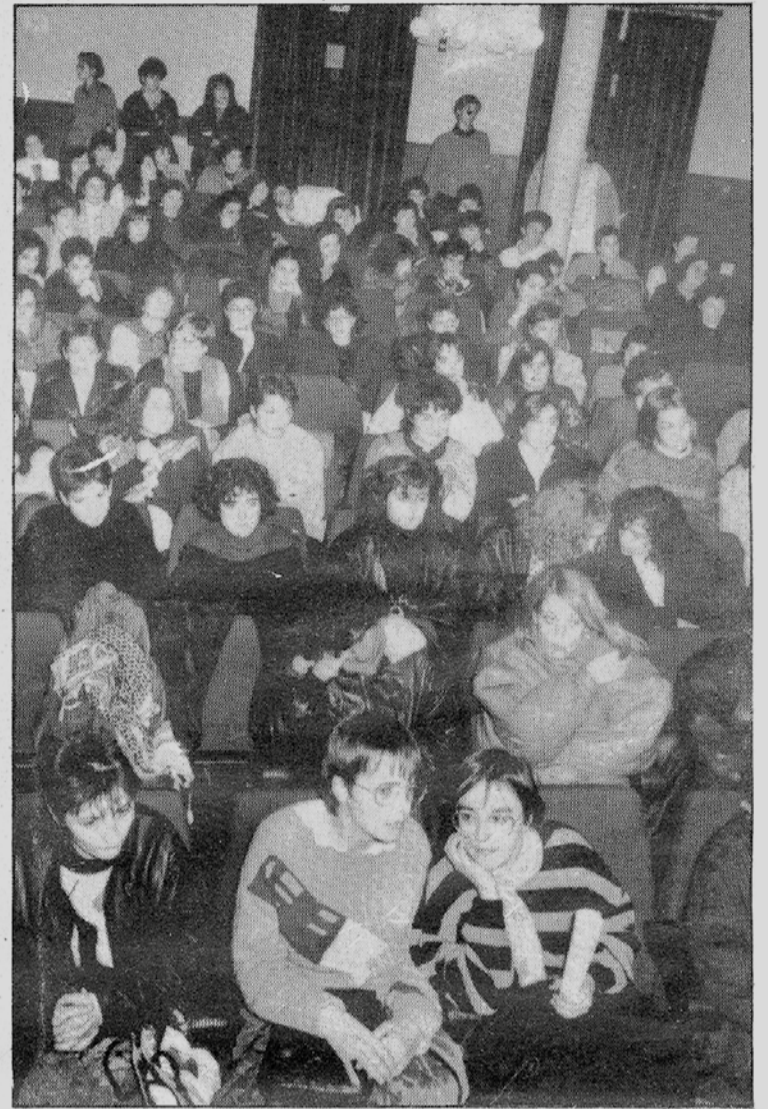
A Asociación Galega da Muller conmemorou onte o Día Internacional da Muller Traballadora coa constitución dun teórico tribunal, integrado únicamente por féminas, que xulgou dez casos de agresións físicas e morais de carácter sexual. O antedito tribunal estaba presidido por María Tereixa Navaza, formando parte del, entre outras, a escritora e ensaísta María Xosé Queizán, a avogada Isabel Barberá e mais representantes de diversas agrupacións e coordinadoras feministas de Ferrol, A Coruña, Ourense, Vigo, Arousa e Santiago.

O acto, que se desenvolveu no compostelano Auditorio Universitario, iniciouse coa proxección dun vídeo realizado pola Coordinadora Feminista de As Palmas que suliñaba a contínua exposición da muller á violencia de carácter sexual. A cinta, gravada cun evidente fin de denuncia, fixo un repaso a situacións de malos tratos no seo da familia, prostitución coma único medio —en moitos dos casos— de supervivencia nas Illas, publicidade en vallas, publicacións e TV co corpo femenino coma punto de atracción central ou diferencias educacionais entre ámbolos dous sexos dirixidas a asignar desde as escolas un

asignado á muller nesta sociedade", salientando despois o dereito de toda muller a ser "dona do seu corpo, a poder saír á rúa, a decidir sobre as nosas vidas e a traballar"

Exposición dos casos

Trala breve introducción de voceira do Tribunal, procedeu o relato das experiencias particulares a cargo, na meirande parte dos casos, das propias vítimas, mulleres novas e non tan novas que por riba do sentimentos personais lograron contar ó Auditorio situacións de agresións, requerimentos e abusos sexuais por parte de coñecidos, xefes de empresas compañeiros de tr

A sesión foi seguida por numeroso público

Tribunais de xusticia desexada

O Tribunal que se constituíu onte non fixo máis ca xulgar algúns deses centos de mores de milleiros de millóns de casos que, por Lei, non se poden xulgar. Porque non hai unha Lei que prohiba ós directores de coñecidas empresas comoste-

rían ser nin soñados. O máis crudo do vivido no Auditorio onte é que non se trataba de experiencias ouvidas nas rúas ou relatadas por terceiros que as escoitaron nun bar en boca dun descoñecido que non sabía ben quen era a muller

El Correo Gallego, 6 de marzo de 1988

El Correo Gallego, 6 de marzo de 1988

CRONICA LABORAL

Huelgas del textil, hoy, y del transporte urbano mañana y el lunes

La Coruña (Redacción). Unas 1.500 trabajadoras del textil participaron ayer en la huelga del sector en La Coruña, que se realiza a nivel de Estado. Según Comisiones, la incidencia en nuestra ciudad alcanzó un 95 por ciento. La jornada se caracterizó por la normalidad, lejos de las tensiones de los dos primeros paros de los días 29 de febrero y 1 de marzo. Hoy, proseguirá la huelga y está prevista una manifestación que saldrá de la Plaza de Pontevedra, a las doce de la mañana, y recorrerá la Avenida de Finisterre - Moura, hasta llegar a la fábrica Caramelo, donde se disolverá.

Previamente, a las once, está prevista una asamblea en la Casa del Mar. Y por la tarde, a las cinco y media, está convocada una rueda de prensa en la AISS, en la que CC.OO. efectuará una valoración de la jornada.

Ayer, los trabajadores, en número aproximado de setecientos, realizaron una asamblea en la plaza de la Palloza, sobre las diez y media de la mañana. Se organizaron los piquetes para hoy y se trató de la marcha del convenio colectivo, que sigue en punto muerto. Mañana viernes, día 9, volverá a reunirse la comisión negociadora, en Madrid.

Apoyo de la Asamblea de Mulleres

La Asamblea de Mulleres da Coruña manifiesta, por medio de un comunicado, su apoyo a la huelga que las trabajadoras del textil están realizando. A su vez recuerda que hace 81 años, eran también trabajadoras del textil las que murieron abrasadas, simplemente por reivindicar mejores condiciones de trabajo, en la fábrica Cotton (Nueva York).

Las organizaciones feministas de La Coruña celebran hoy el Día de la Mujer Trabajadora

La Coruña (Redacción). Distintas agrupaciones feministas han organizado actos para conmemorar el «Día Internacional de la Mujer Trabajadora», que se celebra hoy en todo el mundo, coincidiendo con el 81 aniversario del asesinato de 129 mujeres de una fábrica de Nueva York, asesinadas por su patrón cuando reivindicaban mejoras laborales.

Este año la convocatoria feminista se centra en dos lemas: el derecho a que las mujeres tengan un trabajo remunerado para ser independientes y el derecho a andar solas por la calle. Según la Asamblea de Mulleres da Coruña, el año pasado se presentaron en La Coruña veinte denuncias por violación, «sin contar las agresiones sexuales y vejaciones de todo tipo y sin contar tampoco la cantidad de mujeres que no se atreven a denunciar».

A las seis y media de esta tarde saldrá de la plaza de la Palloza una caravana de coches que recorrerá la ciudad para llamar a todos los ciudadanos, en particular a las mujeres, a asistir a la manifestación que tendrá lugar el próximo día once en Santiago, convocada por ocho organizaciones feministas de toda Galicia y apoyada por varios partidos de la izquierda radical.

Intersindical tiene prevista una charla en los locales del sindicato, a las ocho de la tarde, en la que las trabajadoras de Intelisa hablarán de su experiencia «en la lucha por el derecho al trabajo en nuestra tierra».

La Agrupación Cultural «O Facho» organiza un recital-homenaje a la mujer trabajadora. Se celebrará a las ocho de la tarde en el salón de actos de la Caja de Ahorros de Galicia e interviene las poetisas Pilar Pallarés, Anxeles Penas, Ana Román, Sesé Canitrot, María Díaz, Ana Antonio y María Xesús Vencejo.

Por último, la Secretaría da Muller de Comisiones Obreras celebra una asamblea-mitin a las siete de la tarde, en los locales de su sindicato. Se hablará de la carta de los derechos de la mujer trabajadora y de la necesidad de organización de las mujeres para su liberación.

La Voz de Galicia, 8 de marzo de 1989

La Voz de Galicia, 8 de marzo de 1989

O movemento feminista e a cuestión do divorcio

Coa morte de Franco abríanse as portas a unha reforma do Código Civil que abolise o delito de adulterio e recoñecese a posibilidade da disolución libre do matrimonio.

O adulterio: foi finalmente abolido como delito en 1978.

O divorcio: a Constitución de 1978 incluíra no seu artigo 32 un mandato ao lexislador para que regulase os dereitos e deberes dos cónxuxes en plena igualdade xurídica, así como as causas de separación e disolución do matrimonio e os seus efectos.

Neste sentido, as organizacións feministas galegas manifestaron o seu apoio ao proxecto de Lei do divorcio elaborado pola Coordinadora Estatal de Organizacións Feministas en 1979, no que se establecían os seguintes puntos:

Que as mulleres divorciadas, agás as que os maridos teñan recursos importantes, reciban un subsidio de paro a cargo do Estado, e unha formación profesional para acceder a un posto de traballo.

O dereito das nais a seguir convivendo cos seus fillos se o desexan.

O dereito dos fillos a ser consultados e a decidir por si mesmos a partires dos dez anos con cal dos pais queren vivir.

Un divorcio áxil, con menos trámites e gratuito.

A Lei 30/81 do 7 de xuño veu mudar a regulación do matrimonio establecida no Código Civil e fixou os pasos a seguir en caso de nulidade matrimonial, separación ou divorcio. Porén, esta medida foi considerada como insuficiente polas organizacións feministas, que criticaban a burocratización e a excesiva lentitude coa que se tramitaría este proceso, así como a necesidade da alegación dunha "causa" de ruptura.

Violencia de xénero, sexualidade, maternidade

Outros aspectos da problemática das mulleres que tiveron gran relevancia no debate feminista foron: a loita contra todas as manifestacións da violencia machista, os anticonceptivos, o aborto, a defensa da libre opción sexual e a equiparación en dereitos das parellas homosexuais.

Anticonceptivos, o Código Penal vixente na ditadura franquista e nos primeiros anos da Transición castigaba a información, indicación e venda de anticonceptivos. Porén, a normativa non impedía na realidade o emprego destes métodos e daba lugar en ocasións a un uso indebido e prexudicial ante a inexistencia dun control médico axeitado. Non será até a Lei 45/1978 do 7 de outubro, cando se autorice a divulgación, propaganda e venda dos métodos anticonceptivos.

Aborto, a legalización da interrupción voluntaria do embarazo foi un obxectivo fundamental das accións protagonizadas polo movemento feminista, que consideraba como un dereito básico das mulleres a libre decisión sobre a maternidade. En 1983 aprobouse a despenalización parcial para os supostos de violación, risco para a saúde física ou psíquica da nai ou malformación do feto. Esta lei foi aplicada dun xeito relativamente flexíbel, aínda que fundamentalmente en clínicas privadas e coa permanente ameaza das denuncias.

Na actualidade, estase a debater a posibilidade dunha lei de prazos que poida ser aplicada con seguridade no sistema sanitario público.

A loita pola igualdade de oportunidades entre homes e mulleres

Malia que o ordenamento xurídico resultante da Constitución de 1978 abrise novos camiños na eliminación da discriminación por razón de xénero, a realidade social dista moito de achegarse a unha situación equitativa.

A loita pola igualdade de oportunidades entre homes e mulleres en todos os ámbitos: política, sociedade, educación, mundo laboral, etc. é unha das demandas fundamentais do movemento feminista.

A este respecto, foron moitas as campañas levadas a cabo polo movemento feminista en denuncia desta situación e na defensa de propostas de actuacións concretas que contribúan a paliar.

Novos tempos, novos recursos para a loita feminista

Os últimos anos do século XX, coa aparición de internet e dos novos espazos para a difusión e intercambio de información, posibilitaron a multiplicación dos recursos e a dinamización do debate feminista.

Ao abeiro desta nova conxuntura naceu a **Marcha Mundial das Mulleres**, organización de acción e discusión contra o dominio patriarcal nas institucións e organismos en todo o mundo e pola erradicación da pobreza, a violencia e a discriminación.

En Galiza tamén naceron nos últimos anos outros colectivos e espazos de debate feminista así como novas secretarías e departamentos da muller vinculadas a partidos e sindicatos, no camiño dunha loita aínda inacabada pola paridade total entre homes e mulleres.

No ámbito lexislativo cómpre destacar:

A aprobación de normas como a L.O. 1/2004, de 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero, froito da crecente sensibilidade social contra esta problemática

A L.O. 3/2007, de 22 de marzo, para a igualdade efectiva de mulleres e homes, que abrangue ámbitos dispares como a educación, a saúde ou a representación política

A reforma do Código Civil que axilizou os trámites do divorcio e elimina as causas e a preceptiva separación previa

A aprobación do matrimonio homosexual pola lei 13/2005, do 1 de xullo

GMS

Fundación GALIZA SEMPRE

www.galizasempre.org

Dirección:
Xabier Macías
Guión, Investigación e Documentación:
Isabel Rodríguez Mate
Asesoramento:
Nanina Santos Castroviejo,
Mª Xosé Agra, Encarna Otero
Xestión e administración:
Tania Ameneiro

Agradecementos:
Mariam Mariño, Comisión de Igualdade do Consello da Cultura Galega, Rebeca Romero, Iolanda Velloso, María Xosé Molina, María Antonia Pérez Villar, Cuqui Fraguera, Lidia Senra, Nine Paz, Secretaria da Muller de CCOO, Secretaria da Muller da CIG

Fondos documentais:
Nanina Santos Castroviejo, Fundación 10 de Marzo, Museo do Pobo Galego, Museo de Pontevedra, Museo Massó.
Comisión de Igualdade do Consello da Cultura Galega
www.culturagalega.org/album
Marcha Mundial das Mulleres
www.feminismo.info/

Deseño gráfico e produción:
Uqui ||||| Cebra
Impresión:
Litonor
D.L. C xxxx-2009

Colabora:

DEPUTACION GALIZA